

Zaključci Tiranskog ministarskog priopćenja

Perspektiva

Za Ministarsku konferenciju 2027. Radna skupina za praćenje Bolonjskog procesa (Bologna Follow-up Group – BFUG) treba osigurati praćenje politika usmjerenih na stvaranje **inkluzivnog, inovativnog i međusobno povezanog Europskog prostora visokog obrazovanja (European Higher Education Area - EHEA)** do 2030. godine, i pritom uzeti u obzir temeljne vrijednosti, uz ostalo i putem Izvješća o provedbi Bolonjskog procesa. Također, tražimo od BFUG-a da nam do 2027. godine dostavi prijedloge za glavne prioritete za sljedeće desetljeće, a koje će odrediti usko surađujući s visokim učilištima i akademskom zajednicom.

Pozdravljamo činjenicu da je **San Marino, najnoviji član EHEA-e**, velikim dijelom proveo u djelo dogovorenou mapu puta prilikom pridruživanja EHEA-i i ohrabrujemo San Marino da nastavi s rješavanjem nekolicine preostalih otvorenih pitanja. Sa zahvalnošću **prihvaćamo ponudu Rumunjske i Republike Moldavije da budu domaćini sljedeće Ministarske konferencije EHEA-e i Globalnog foruma o politikama EHEA-e 2027. godine.**

S obzirom na dugoročni karakter EHEA-e, smatramo da je sada potrebno ojačati strukture kako bi se osigurao dosljedan i stabilan razvoj. Stoga:

- usvajamo **Poslovnik EHEA-e** i pozivamo BFUG da pravodobno prilagodi rad revidiranim pravilima;
- zadužujemo BFUG da **nastavi raditi na mogućnosti uspostavljanja stalnog, neovisnog Tajništva sa zaposlenicima iz različitih zemalja** kako bi se osigurala učinkovita potpora za BFUG, te da procijeni izvedivost i održivost povezanih prijedloga, modela i opisa poslova u proljeće 2026., kako bi bili predstavljeni za usvajanje i provedbu na našoj Ministarskoj konferenciji 2027.;
- slažemo se provesti **procjenu** odabranog aranžmana nakon dvaju radnih razdoblja.

Tiranske obveze

- » Odlučni smo ostvariti uključiv, inovativan i međusobno povezan EHEA do 2030. godine.
- » Čvrsto stojimo uz Ukrajinu i njezinu akademsku zajednicu te odlučujemo zadržati suspenziju prava sudjelovanja Ruske Federacije i Bjelorusije u svim strukturama i aktivnostima EHEA-e.
- » Ponovno potvrđujemo našu predanost zaštiti, promicanju i očuvanju akademskih sloboda, kao što je definirano u Rimskom priopćenju. Dodatno, obvezujemo se očuvati, promicati i štititi vrijednosti akademskog integriteta, autonomije visokih učilišta, sudjelovanja studenata i cijele akademske zajednice u upravljanju visokim obrazovanjem te javne odgovornosti za visoko obrazovanje, te usvajamo izjave o temeljnim vrijednostima priložene ovom priopćenju. Pozdravljamo rad na stvaranju tehničkog okvira za praćenje i tražimo od BFUG-a da nas o tome izvijesti na našoj Ministarskoj konferenciji 2027. godine.

- » Obvezujemo se osmisliti i objaviti odgovarajuće akcijske planove za rješavanje preostalih propusta u provedbi, uz poticanje aktivnosti razmjene znanja u sklopu EHEA-e. Zadužujemo BFUG da radi na dalnjem ažuriranju ključnih obveza kao i njihovoj diseminaciji i eventualnom proširivanju. Nadalje,
 - pozivamo BFUG da revidira Vodič za korisnike ECTS-a iz 2015. godine do 2027. godine, kako bismo ojačali njegove ključne značajke i prilagodili ga trenutnim razvojnim trendovima, uključujući mikro kvalifikacije;
 - pozivamo autore ESG-a – *Standarda i smjernica za osiguravanje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja* - da predlože revidiranu verziju do 2026. godine, kao i eventualne prilagodbe Europskog pristupa osiguravanju kvalitete združenih studija, kako bismo ih usvojili na našoj Ministarskoj konferenciji 2027. godine. Ujedno ćemo promovirati snažnije i transparentnije osiguravanje kvalitete transnacionalnog obrazovanja u cijelom svijetu, kako bi se zaštitali interesi studenata;
 - posvećeni smo borbi protiv tvornica diploma i akreditacija, lažnih kvalifikacija i servisa za prijevare u visokom obrazovanju, koje je uz digitalne inovacije postalo još pristupačnije. Molimo BFUG da se u nošenju s ovim izazovima i zaštiti akademskog integriteta osloni na rad platforme ETINED i mreže ENICNARIC.
- » Obvezujemo se mjeriti napredak u provedbi *Načela i smjernica za jačanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u EHEA-i*, i molimo BFUG da nas izvijesti o tome 2027. godine. Nadalje, usvajamo dokument *Pokazatelji i opisnice načela socijalne dimenzije visokog obrazovanja u EHEA-i* kao prvi sveobuhvatni i uređeni okvir socijalne dimenzije u EHEA-i. U isto vrijeme, potičemo s tim povezano poboljšano prikupljanje podataka sudjelovanjem u inicijativama kao što je istraživanje Eurostudent.
- » Skupa s dionicima i lokalnim zajednicama posvećeni smo suočavanju s društvenim i ekonomskim izazovima, kao što su rastući troškovi života i teškoće u pristupu studentskom smještaju, a koji su utjecali na pristupačnost visokog obrazovanja i studentski život u cjelini. Pojačat ćemo napore koje ulažemo da se izbjeglicama priznaju kvalifikacije te da se uklone prepreke koje im onemogućuju upis na visoka učilišta.
- » Podržavat ćemo visoka učilišta u jačanju njihova doprinosa društvu i lokalnim zajednicama, u radu na Globalnim ciljevima održivog razvoja (SDG) i zelenoj tranziciji u visokom obrazovanju, kao i u tekućoj digitalizaciji i provedbi učenja i poučavanja na daljinu. Također ćemo osigurati sinergiju s Europskim obrazovnim prostorom (European Education Area - EEA) i Europskim istraživačkim prostorom (European Research Area - ERA).
- » Obvezujemo se promicati fleksibilne puteve učenja, koji moraju biti ispravno izvedeni, osigurane kvalitete i priznati u sklopu svih studijskih programa. To uključuje i priznavanje prethodnog učenja i novih vrsta obrazovnih programa, kao što su mikro kvalifikacije. Moramo osigurati da učenje usmjereno na studente (student centred-learning) postane stvarnost za sve studente.

- » Obvezujemo se podržavati etičko, povjerljivo, odgovorno i na pravima temeljeno korištenje UI u učenju, poučavanju i istraživanju, kako bi se osigurala transparentnost i pravednost te uključenost i dobrobit cijele akademske zajednice. Molimo BFUG da u svom radu razmotri šire i dugoročne posljedice digitalne tranzicije, uključujući i UI, na visoko obrazovanje u EHEA-i, a osobito na ključne obveze i korištenje bolonjskih alata.
- » Ponovno potvrđujemo kako smo predani cilju da svi koji uče steknu međunarodne i interkulturnalne kompetencije, i pojačat ćemo napore na uočavanju i uklanjanju prepreka fizičkoj mobilnosti, uz ostalo i kako bismo dosegnuli pokazatelj od barem 20% mobilnih studenata. Obvezujemo BFUG da pripremi akcijski plan poticanja mobilnosti i internacionalizacije visokog obrazovanja i potpore postizanju zelenije, uključivije i uravnoteženije mobilnosti.
 - » Podržavat ćemo visoka učilišta u istraživanju praksi i koristi kombinirane mobilnosti i virtualnih razmjena te u poticanju internacionalizacije kurikula. Obvezujemo se podržavati transnacionalnu suradnju, što uključuje združene studije i diplome, boljom provedbom ključnih obveza i uklanjanjem nepotrebnih administrativnih i pravnih prepreka.
 - » Ponovno potvrđujemo kako ćemo osigurati da automatsko priznavanje kvalifikacija i razdoblja učenja u inozemstvu postanu realnost za sve studente i osobe s diplomom te pozdravljamo reviziju Priručnika EAR-a (European Area of Recognition Manual) kao i korištenje drugih alata koje je razvila mreža ENIC-NARIC; i dalje ćemo poticati korištenje alata za transparentnost i osiguravanje kvalitete kao što je DEQAR.
 - » Pozdravljamo usvajanje Izjave Globalnog foruma o politikama i tražimo od BFUG-a i njegovih radnih skupina da nastave razvijati i jačati dijalog i suradnju s makroregijama na različitim razinama i s odgovarajućim sugovornicima. Ovo uključuje uzajamno referenciranje kvalifikacija i sustava bodovanja, ratifikaciju i provedbu UNESCO-ve *Globalne konvencije o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju*, kao i *regionalnih konvencija o priznavanju* druge generacije te usklađivanje i međusobno razumijevanje načela osiguravanja kvalitete.
 - » Zadužujemo BFUG da osigura pravilno praćenje politika usmjerenih na stvaranje uključive, inovativne i međusobno povezane EHEA-e do 2030. godine, uvezvi u obzir temeljne vrijednosti, među ostalim i putem Izvješća o provedbi Bolonjskog procesa, koje procjenjuje ključna dostignuća.
 - » Također, molimo BFUG da nam do 2027. godine dostavi prijedloge za glavne prioritete za sljedeće desetljeće, usko surađujući s visokim učilištima i akademskom zajednicom.
 - » Usvajamo Poslovnik EHEA-e i pozivamo BFUG da pravodobno prilagodi rad revidiranim pravilima; zadužujemo BFUG da nastavi raditi na mogućnosti uspostavljanja stalnog, neovisnog Tajništva sa zaposlenicima iz različitih zemalja kako bi se osigurala učinkovita potpora za BFUG, te da procijeni izvedivost i održivost povezanih prijedloga, modela i opisa poslova u proljeće 2026., kako bi bili predstavljeni za usvajanje i provedbu na našoj Ministarskoj konferenciji 2027.; i slažemo se kako treba provesti procjenu odabranog aranžmana nakon dvaju radnih razdoblja.